

Palangos Leksytė

Elena GABULAITĖ

Tai dar vienas tragiškosios kartos talentas, per stebuklą nepasikendęs Laiko jūroje... Aleksandra Šilgalytę kaip beletristę pradėjau pažinti apie 1934-1935 metus iš moterų inteligencijų žurnalo "Naujoji vaidilutė" (pradžioje moksleivių, o vėliau pasivadinusio moterų kultūrinio gyvenimo žurnalu), kuris spausdino A. Šilgalytės novelės, o vėliau ir knygų recenzijas, pasirašytas E. Gaučytės slapyvardžiu. 1939 m. minėtame žurnale buvo įdėta didelė jos nuotrauka su užrašu: "Beletristė, pasižyminti dideliu pastabumu". Rašė Aleksandra ir laikraščiuose "Rytas", "Panevėžio balsas" (vėliau "Panevėžio garsas"), žurnaluose "Lietuvos mokykla" ir kt.

A. Šilgalytės novelių tematika atkreipė skaitytojų dėmesį, tarp jų ir prof. Prano Dovydaičio. Tuo laiku ji dirbo Skaruliuose, netoli Kauno. Prof. P. Dovydaitis pasiūlė persikelti į Kauną, bet, savo nelaimei ar laimei, ji vis atidėliojo. Netrukus užklupo 1940 m. sovietų okupacija, kuri žiauriai sugriovė ne tik jos, bet ir vėlesnės kartos svajones. Jeigu būtų pavykę pasitraukti į Vakarų (bandė 1944 m.), ten jos Pegasas savo sparnus tikriausiai būtų plačiau išskleidęs. Lietuvoje sovietmečiu socialistinio realizmo metodu kurti nenorėjo.

Apie A. Šilgalytės kūrybą puikiausiai kalba "Vagos" leidyklos redaktoriaus H. Bakano recenzi-

ja, pripažįstanti, jog "autorė turi neabejotiną pasakotojos talentą, pastabumo dovaną (...). "Žingsneliai ir žingsniai" (...) patraukia sklandžia ir gyva kalba, žavi autorės sugebėjimas kurti ryškius meninius vaizdus, įtikinančiai atskleisti paauglės psichologiją, parodyti gražią ir dorą pajūrio mergaitės sielą". Taip "Žingsneliai ir žingsniai", 1983 m. įvertinti redaktoriaus H. Bakano ir jam pritarusios tuometinės Lietuvos vaikų ir jaunimo literatūros redakcijos vadovybės, nors ir rašytojos Br. Buivydaitytės rekomenduoti, nepasirodė... Jie, panevėžietės mokytojos Stasės Žebrienės 1980 m. paruošti mašinarščio knyga, ėjo iš rankų į rankas.

1990 m. redaktorius G. Griškevičius savaitraštyje "Palanga" išspausdino "Žingsnelių ir žingsnių" ištraukas. Susidomėjimas buvo didelis. Palangiškiai skambino autorei į Panevėžį, dėkojo, kad skaitydami suradę paminėtus savo senelius, tėvelius, gimines ar kaimynus. Prašė išleisti knygą. Ją išleisti skatino Panevėžyje gyvenanti palangiškė Jūratė Žiliūtė-Urbšienė. Bet, deja... 1995 m. sunkiai serganti autorė nušvito, kai keletą ištraukų išspausdino "Panevėžio rytas".

Pagaliau šių metų pavasarį "Žingsneliai ir žingsniai" pasirodo A. Šilgalytės bičiulių bei rašytojos Br. Buivydaitytės aplinkos žmonių - A. Baranausko ir A. Žukausko - Vienuolio muziejaus muziejininkės A. Ambraškaitės rūpesčiu. Finansiškai parėmė

autorės dukterė-čia mokytoja L. Žitkutė-Sukauskienė. Visiems, bandžiusiems "Žingsnelius ir žingsnius" išleisti ar spausdinti dalimis, o ypač dabar, išleidusiems juos atskira knyga, autorė labai padėkoti.

Bet Aleksandra Šilgalytė į savo išsiilgtąją Palangą prie tėvelių sugrįžo 1997 m. gruodžio 5 d., Aukštaitijoje praklajojusi (mokytoja dirbo 14 vietų!) apie 80 metų... Visą laiką svajėjo apie grįžimą į tėviškę... Grįžo su dideliu kraičiu, palikusi kelių knygų rankraščius. Pirmojoje knygoje "Žingsneliai ir žingsniai" (1999, 166 p.) Palangos Aleksandra-Aleksė, Leksiūnė, Leksytė, Alė (nežinia, kaip žemaičiai ją vadins) pasakoja apie 20 a. pradžios Palangą, įdėta 26 to meto nuotraukos. Tai beletrizuoti atsiminimai.

Aleksandra Šilgalytė Panevėžyje. 1937 m.